Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
ANDREA BIONDI IŠVADA,
pateikta 2025 m. rugsėjo 18 d.[1]

Byla C-564/24

Eisenberger Gerüstbau GmbH
prieš
JK

(*Kammergericht* (Berlyno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Prekiautojo ir vartotojo sudaryta nuotolinės prekybos sutartis – Vartotojo teisė atsisakyti sutarties – Prekiautojo teisė į kompensaciją – Vartotojo ir prekiautojo kontaktų užmezgimas per vartotojo paskirtą trečiąjį asmenį“

I. Įžanga

1. Nacionalinio teismo pateikti klausimai dėl Direktyvos 2011/83[2] aiškinimo iš esmės susiję su sąvokos „nuotolinė sutartis“ apibrėžtimi ir su tuo, kaip rasti tinkamą pusiausvyrą tarp įvairių tikslų, kurių siekia Sąjungos teisės aktų leidėjas vartotojui atsisakius sutarties. Pagrindinis direktyvos tikslas yra akivaizdus: vartotojų apsauga. Vis dėlto ją reikia patikslinti būtinybe užtikrinti teisinį saugumą ir šalių sąžiningumą sutartiniuose santykiuose. Taigi ši byla suteikia Teisingumo Teismui galimybę išaiškinti svarbius direktyvos taikymo aspektus.

2. Savo klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2011/83 2 straipsnyje įtvirtinta „nuotolinės sutarties“ sąvoka gali apimti ir atvejį, kai vartotojas prieš sudarydamas sutartį pasinaudojo trečiojo asmens, prekiautojo, pagalba, ir ar vėlesnis susitarimas dėl papildomų paslaugų gali būti laikomas nuotoline sutartimi. Galiausiai, mano nuomone, svarbiausias klausimas yra susijęs su situacija, kai vartotojas atsisako sutarties po to, kai ji buvo įvykdyta, net ir nesant pakankamos teisės aktuose numatytos informacijos apie sutarties atsisakymą; kyla klausimas, ar jis gali būti įpareigotas grąžinti prekiautojui pagrįstą sumą, nes priešingu atveju gali būti piktnaudžiaujama teise.

[1] Originalo kalba: italų.

[2] 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB (OL L 304, 2011, p. 64), su pakeitimais, padarytais 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2302 (OL L 326, 2015, p. 1) ir 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/2161 (OL L 328, 2019, p. 7).

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

3. Direktyvos 2011/83 2 straipsnyje numatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

1. vartotojas – kiekvienas fizinis asmuo, kuris veikia pagal sutartis, kurioms taikoma ši direktyva, siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba, amatu ar profesija;

2. prekiautojas – kiekvienas valstybės ar privačiai valdomas fizinis arba juridinis asmuo, kuris veikia pagal sutartis, kurioms taikoma ši direktyva, siekdamas tikslų, susijusių su jo prekyba, verslu, amatu arba profesija, įskaitant kiekvieną kitą asmenį, veikiantį prekiautojo vardu arba jo naudai; <...>

7. nuotolinės prekybos sutartis – prekiautojo ir vartotojo sutartis, sudaryta pagal organizuotą nuotolinio pirkimo–pardavimo ar paslaugų teikimo sistemą prekiautojui ir vartotojui fiziškai kartu nedalyvaujant ir išskirtinai naudojantis viena arba daugiau nuotolinio ryšio priemonių iki sutarties sudarymo ir įskaitant jos sudarymo momentu“.

4. Minėtos direktyvos 6 straipsnyje „Informacijos reikalavimai, taikomi nuotolinės prekybos sutartims ir ne prekybai skirtose patalpose sudarytoms sutartims“ nurodyta:

„1. Prieš vartotojui įsipareigojant pagal nuotolinės prekybos sutartį ar ne prekybai skirtose patalpose sudaromą sutartį ar atitinkamą pasiūlymą, prekiautojas aiškiai ir suprantamai pateikia vartotojui šią informaciją: <...>

h) jei taikoma teisė atsisakyti sutarties, naudojimosi šia teise sąlygas, laiko terminą ir tvarką pagal 11 straipsnio 1 dalį, taip pat pavyzdinę sutarties atsisakymo formą, pateiktą I priedo B dalyje;

i) jei taikoma, nurodoma, kad vartotojas, atsisakęs sutarties, turi padengti prekių grąžinimo išlaidas, o nuotolinių sutarčių atveju – prekių grąžinimo išlaidas, jei prekės dėl savo pobūdžio paprastai negali būti grąžintos paštu;

j) tai, kad jeigu vartotojas pasinaudoja teise atsisakyti sutarties pateikęs prašymą pagal 7 straipsnio 3 dalį ar 8 straipsnio 8 dalį, jis turi sumokėti prekiautojui pagrįstas išlaidas laikantis 14 straipsnio 3 dalies;

k) jeigu teisė atsisakyti sutarties nesuteikiama pagal 16 straipsnį, tai, kad vartotojas negalės pasinaudoti teise atsisakyti sutarties, arba, jei taikoma, aplinkybes, kuriomis vartotojas praranda teisę atsisakyti sutarties; <...>“

5. 9 straipsnio „Teisė atsisakyti sutarties“ 1 dalyje išdėstyta:

„1. Išskyrus, kai taikomos 16 straipsnyje nurodytos išimtys, vartotojas, nenurodydamas priežasties ir nepatirdamas kitų, nei numatytosios 13 straipsnio 2 dalyje ir 14 straipsnyje, išlaidų per 14 dienų laikotarpį gali atsisakyti nuotolinės prekybos sutarties ar ne prekybai skirtose patalpose sudarytos sutarties.“

6. 10 straipsnyje „Informacijos apie teisę atsisakyti sutarties nepateikimas“ nustatyta:

„1. Jei prekiautojas nepateikia vartotojui informacijos apie teisę atsisakyti sutarties, kaip to reikalaujama pagal 6 straipsnio 1 dalies h punktą, sutarties atsisakymo laikotarpis tęsiasi 12 mėnesių nuo pradinio teisės atsisakyti sutarties laikotarpio, nustatomo pagal 9 straipsnio 2 dalį, pabaigos.

2. Jeigu prekiautojas pateikė vartotojui šio straipsnio 1 dalyje numatytą informaciją per 12 mėnesių nuo 9 straipsnio 2 dalyje nurodytos dienos, sutarties atsisakymo laikotarpis baigiasi po 14 dienų arba 30 dienų tais atvejais, kai valstybės narės yra priėmusios taisykles pagal 9 straipsnio 1 a dalį, nuo tos dienos, kurią vartotojas gauna tą informaciją.“

7. 12 straipsnyje „Sutarties atsisakymo poveikis“ numatyta:

„Pasinaudojus teise atsisakyti sutarties nustoja galioti šios šalių pareigos:

a) pareiga vykdyti nuotolinės prekybos arba ne prekybai skirtose patalpose sudarytą sutartį; arba

b) pareiga sudaryti nuotolinės prekybos sutartį arba ne prekybai skirtose patalpose sudaromą sutartį, jei vartotojas buvo siūlęs ją sudaryti.“

8. 13 straipsnio „Prekiautojo pareigos sutarties atsisakymo atveju“ 1 dalyje nurodyta:

„1. Prekiautojas nedelsdamas ir bet kuriuo atveju ne vėliau kaip per 14 dienų nuo tos dienos, kai jis buvo informuotas apie vartotojo sprendimą atsisakyti sutarties pagal 11 straipsnį, grąžina vartotojui visas jo sumokėtas sumas, įskaitant, jei taikoma, pristatymo išlaidas.

<...>“

9. 14 straipsnio „Vartotojo pareigos sutarties atsisakymo atveju“ 4 dalies a punkte numatyta:

„4. Vartotojas nemoka už:

a) visas suteiktas paslaugas ar vandens, dujų ar elektros energijos tiekimą, kai nėra parduodamas ribotas jų tūris arba nustatytas kiekis, ar centralizuotą šilumos teikimą arba jų dalį, per sutarties atsisakymo laikotarpį, kai:

   i) prekiautojas nepateikė informacijos pagal 6 straipsnio 1 dalies h arba j punktą; arba

   ii) vartotojas aiškiai neprašė pradėti teikti paslaugas per sutarties atsisakymo laikotarpį pagal 7 straipsnio 3 dalį ir 8 straipsnio 8 dalį; arba <...>“.

B. Vokietijos teisė

10. *Bürgerliches Gesetzbuch*[3] (Vokietijos civilinis kodeksas; toliau – CK) 242 straipsnyje numatyta:

„Skolininkas turi sąžiningai vykdyti sutartinę prievolę, laikydamasis įprastos praktikos.“

[3] Civilinis kodeksas, paskelbtas 2002 m. sausio 2 d. (*Bundesgesetzblatt* (Federalinis oficialusis leidinys) I, p. 42, 2909; 2003, I, p. 738), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2021 m. rugpjūčio 10 d. įstatymo (Federalinis oficialusis leidinys I, p. 3515) 1 straipsniu.

11. CK 312c straipsnyje „Nuotolinės prekybos sutartys“ nurodyta:

„1. Nuotolinės prekybos sutartys – sutartys, kai prekiautojas arba jo vardu ar naudai veikiantis asmuo ir vartotojas, derėdamiesi dėl sutarties ir ją sudarydami, naudoja išimtinai nuotolinio ryšio priemones, nebent sutartis sudaroma ne pagal organizuotą nuotolinio pirkimo–pardavimo ar paslaugų teikimo sistemą.

2. Nuotolinio ryšio priemonės pagal šį [kodeksą] – bet kokios ryšio priemonės, kurios gali būti naudojamos sutarčiai parengti arba sudaryti, sutarties šalims fiziškai kartu nedalyvaujant, kaip antai laiškai, katalogai, telefono skambučiai, pranešimai faksu, elektroniniai laiškai, mobiliuoju ryšiu atsiųstos žinutės (SMS), transliacijos ir televizijos paslaugos.“

12. CK 357 straipsnyje „Ne prekybai skirtose patalpose ir nuotoliniu būdu sudarytų sutarčių, išskyrus finansinių paslaugų sutartis, atsisakymo teisinės pasekmės“ nustatyta:

„1. Gauta nauda turi būti grąžinta ne vėliau kaip po 14 dienų.

<...>

8. Jei vartotojas atsisako sutarties dėl paslaugų teikimo <...>, jis privalo atlyginti už iki sutarties atsisakymo suteiktas paslaugas, jeigu vartotojas prekiautojo aiškiai paprašė pradėti teikti paslaugą prieš pasibaigiant sutarties atsisakymo terminui. Iš pirmo sakinio kylanti teisė atsiranda tik tuo atveju, jei prekiautojas tinkamai informavo vartotoją pagal *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* (Civilinio kodekso įvadinis įstatymas) 246a straipsnio pirmo skyriaus 2 dalies pirmo sakinio 1–3 punktus. <...>. Apskaičiuojant kompensaciją reikia remtis visa sutarta kaina. Jei visa sutarta kaina yra pernelyg didelė, kompensaciją reikia apskaičiuoti remiantis suteiktos paslaugos rinkos verte.“

III. Ginčas pagrindinėje byloje ir prejudiciniai klausimai

13. 2020 m. JK, atsakovė, daugiaaukščio pastato Berlyne savininkė, nusprendė prie minėto pastato pristatyti du naujus aukštus. Šiuo tikslu ji pavedė architektui parengti projektą ir vadovauti darbams bei padėti sudaryti su tuo susijusias sutartis.

14. Architektas pasirinko *Eisenberger Gerüstbau GmbH* (toliau – *Eisenberger*) kaip įmonę, kuri specializuojasi pastolių įrengimo srityje, ir elektroniniu paštu išsiuntė savo parengtą sutarties projektą *Eisenberger* ir JK. Vis dėlto šiame projekte nebuvo nurodyta JK teisė atsisakyti sutarties; 2020 m. gruodžio mėn. jį be pakeitimų pasirašė abi šalys.

15. Įrengus pastolius, 2021 m. sausio mėn. bendrovė *Eisenberger* elektroniniu paštu pateikė JK papildomą pasiūlymą dėl dar dvejų pastolių įrengimo. Šį pasiūlymą JK pasirašė sudarydama atitinkamą sutartį, vėlgi elektroniniu paštu.

16. Vėliau *Eisenberger* suteikė JK leidimą naudoti pastolius planuojamiems pastato statybos darbams atlikti.

17. 2021 m. gruodžio mėn., nepaisant to, kad statybos darbai, kuriems buvo reikalingi pastoliai, buvo baigti, JK pareiškė, kad nutraukia sutartį dėl pastolių naudojimo, įskaitant papildomą sutartį, atsisakė atlikti tolesnius mokėjimus ir pareikalavo grąžinti sumą, sumokėtą pagal iki 2021 m. gegužės mėn. išrašytas sąskaitas faktūras.

18. JK prašymu išmontavusi pastolius *Eisenberger* pareiškė šiam asmeniui ieškinį *Landgericht Berlin* (Berlyno apygardos teismas, Vokietija), prašydama, kad būtų sumokėtas jai priklausantis atlygis. Toje pačioje byloje JK pateikė priešieškinį, kuriuo reikalavo grąžinti iki tol sumokėtas sumas.

19. *Landgericht Berlin*, patenkinęs priešieškinį, 2023 m. gegužės 19 d. sprendimu atmetė ieškinį; dėl to sprendimo *Eisenberger* nusprendė pateikti apeliacinį skundą.

20. *Kammergericht* (Berlyno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui keturis prejudicinius klausimus:

„1. Ar sutartis yra nuotolinės prekybos sutartis, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/83/ES 2 straipsnio 7 punktą, kurios galima atsisakyti pagal tos direktyvos 9 straipsnio 1 dalį, ir tuomet, kai, prieš sudarant sutartį arba ją sudarant, vartotojui padėjo prekiautojas, kuriam jis davė pavedimą atskirai nuo paslaugų teikėjo?

2. Jei Teisingumo Teismas į pirmąjį klausimą atsakytų teigiamai:

   ar sutartis yra nuotolinės prekybos sutartis, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/83/ES 2 straipsnio 7 punktą, kurios galima atsisakyti pagal tos direktyvos 9 straipsnio 1 dalį, ir tuomet, kai tenkinama viena iš šių papildomų sąlygų:

   a) vartotojo ir paslaugų teikėjo kontaktą inicijavo vartotojui padėjęs prekiautojas;

   b) vartotojui padėjęs prekiautojas, prieš sudarant sutartį, darė įtaką esminėms jos turinio dalims (pvz., parengė darbų specifikacijas arba pateikė sutarties projektą)?

3. Jeigu, Teisingumo Teismo manymu, pirmajame klausime ir antrojo klausimo a arba b punkte nurodytais atvejais sutartis nėra nuotolinės prekybos sutartis, kurios galima atsisakyti:

   kai šalys po šios sutarties sudarymo ir vėl naudodamosi tik nuotolinio ryšio priemonėmis sudaro dar vieną susitarimą, kurio dalykas yra papildomos paslaugų teikėjo paslaugos, kurios, palyginti su pirmąja sutartimi, yra antraeilės svarbos:

   ar šis papildomas susitarimas pats savaime yra nuotolinės prekybos sutartis, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/83/ES 2 straipsnio 7 punktą, kurios galima atsisakyti pagal Direktyvos 2011/83/ES 9 straipsnio 1 dalį, ar šio susitarimo, kaip ir pagrindinės sutarties, kurią jis papildo, atsisakyti kaip nuotolinės prekybos sutarties negalima?

4. Kai vartotojas nuotolinės prekybos sutarties, kurios galima atsisakyti, atveju pasinaudojo teise atsisakyti sutarties po to, kai jo sutarties šalis jau suteikė paslaugas:

   ar, nepaisant Direktyvos 2011/83/ES 14 straipsnio 4 dalies a punkto ir 5 dalies, vartotojas gali būti įpareigojamas atlyginti prekiautojui tinkamo dydžio jo paslaugos vertę, kai kitokia išvada, atsižvelgiant į visas konkretaus atvejo aplinkybes, reikštų piktnaudžiavimą teise arba nesąžiningumą?“

IV. Analizė

21. Pirmieji trys klausimai yra apibrėžiamojo pobūdžio, nes jais Teisingumo Teismo prašoma patikslinti sąvokų „vartotojas“ ir „nuotolinės prekybos sutartis“ ribas: mano nuomone, į juos galima nesunkiai atsakyti remiantis esama jurisprudencija. Ketvirtasis klausimas, kaip minėta, yra pagrindinis šioje byloje, nes juo Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti aspektą, kuris, mano nuomone, yra opus: kaip suderinti vartotojo teisę atsisakyti sutarties, kuri prekiautojo pateikiamos informacijos trūkumo atveju pratęsiama iki vienų metų nuo sutarties sudarymo, su prekiautojo teisėtų lūkesčių apsauga ir sąžiningumo principu. Tinkama pagarba vartotojų, kaip silpnesniųjų sutarties šalių, teisėms iš tiesų negali būti neribota tais atvejais, kai yra „piktnaudžiavimas“, nuo kurio Sąjungos teisė niekaip negali apsaugoti. Juo labiau taip yra tuo atveju, kai prekiautojo prisiimtas įsipareigojimas iš esmės buvo visiškai įvykdytas.

A. Dėl pirmojo ir antrojo prejudicinių klausimų

22. Siekiant atsakyti į pirmąjį ir antrąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus, reikia išsiaiškinti, ar, taikant Direktyvą 2011/83, elektroniniu paštu sudaryta sutartis tarp prekiautojo ir vartotojo, kuris iki sutarties sudarymo pasinaudojo trečiojo asmens, prekiautojo, pagalba, gali būti kvalifikuojama kaip nuotolinės prekybos sutartis, kad būtų galima taikyti Direktyvos 2011/83 9 straipsnio 1 dalyje numatytą teisę atsisakyti sutarties (arba jos netaikyti)[4].

23. Tam, kad sutartis būtų laikoma „nuotolinės prekybos sutartimi“, turi būti įvykdytos keturios kumuliatyvios sąlygos: i) sutartis turi būti sudaryta tarp vartotojo ir prekiautojo; ii) ji turi būti sudaryta pagal organizuotą nuotolinio pirkimo–pardavimo ar paslaugų teikimo sistemą; iii) sutartis turi būti sudaryta prekiautojui ir vartotojui fiziškai kartu nedalyvaujant ir iv) sutartiniai santykiai turi būti apibrėžiami išskirtinai naudojantis viena arba daugiau nuotolinio ryšio priemonių iki sutarties sudarymo, taip pat ir jos sudarymo momentu[5].

24. Kalbant apie pirmąją i punkto[6] sąlygą, pirmiausia reikia išanalizuoti, ar JK gali būti apibrėžiama kaip vartotoja, nepaisant architekto pagalbos prieš sudarant sutartį.

25. Pagal Direktyvą 2011/83 vartotojas – kiekvienas fizinis asmuo, kuris veikia pagal sutartis, kurioms taikoma ši direktyva, siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba, amatu ar profesija[7]. Prekiautojas – kiekvienas fizinis arba juridinis asmuo, kuris veikia pagal sutartis, kurioms taikoma ši direktyva, siekdamas tikslų, susijusių su jo veikla, įskaitant kiekvieną kitą asmenį, veikiantį prekiautojo vardu arba jo naudai[8].

[4] Dėl išsamumo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar šioje byloje nagrinėjamą sutartį galima laikyti nuotolinės prekybos sutartimi, kurios galima atsisakyti esant įvairioms sąlygoms, žr. šios išvados 20 punktą.

[5] Kaip apibrėžta Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 7 punkte.

[6] i) sutartis turi būti sudaryta tarp vartotojo ir prekiautojo.

[7] Žr. Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 1 dalį.

[8] Žr. Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 2 dalį.

26. Sąvoka „vartotojas“, visų pirma kalbant apie sutartinę apsaugą, yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka, kuri turi būti aiškinama vienodai [9]. Šiuo klausimu ypač svarbi Direktyvoje dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais [10] pateikta apibrėžtis, kaip ją išaiškino Teisingumo Teismas: „vartotojo“ statusas turi būti nustatomas atsižvelgiant į funkcinį kriterijų, pagal kurį reikia įvertinti tai, ar atitinkami sutartiniai santykiai priskirtini prie veiklos, kuri nesusijusi su verslu, prekyba ar profesija [11]. Be to, Teisingumo Teismas nurodė, kad vartotojo sąvoka yra objektyvi ir nepriklauso nuo konkrečių žinių, kurių gali turėti atitinkamas asmuo, arba informacijos, kurią jis faktiškai turi [12].

27. Iš tikrųjų iš bylos medžiagos neaišku, ar paslaugos buvo prašoma asmeniniais, ar komerciniais tikslais (pavyzdžiui, nuomos ar pardavimo tikslais), o gal abiem šiais tikslais. Šiuo klausimu, kaip nurodyta direktyvos 17 konstatuojamojoje dalyje, tuo atveju, jeigu sudaroma dvigubos paskirties sutartis iš dalies asmens verslo, ir iš dalies ne verslo tikslais, reikia patikrinti, ar, atsižvelgiant į bendras sutarties sąlygas, vyrauja verslo tikslai. Jeigu verslo tikslai yra tokie riboti, kad nėra vyraujantys, atitinkamas asmuo turėtų būti laikomas vartotoju [13].

28. Nagrinėjamu atveju laikausi nuomonės, kad būtent nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į įrodymų visumą, turi nustatyti, ar asmuo laikytinas vartotoju. Visų pirma turi būti atsižvelgiama į sutarties sąlygas (be kita ko, į prekės ar paslaugos, dėl kurios sudaryta atitinkama sutartis, pobūdį), galinčias atskleisti, kokiu tikslu ši prekė ar paslauga įgyta [14].

29. Kiek tai susiję konkrečiai su architekto pagalba vartotojai, mano nuomone, ši aplinkybė automatiškai nereiškia, kad ji yra *silpnesnė ar mažiau patyrusi*, todėl neturi tiesioginės įtakos jos kvalifikavimui kaip „vartotojos“. Iš tiesų pagal suformuotą jurisprudenciją vartotojo padėtis, palyginti su prekiautoju, yra mažiau palanki, dėl to jis laikytinas „ekonomiškai silpnesniu ir teisiškai mažiau patyrusiu nei jo kontrahentas“ [15], nepriklausomai nuo to, kokių techninių žinių jis gali turėti [16].

30. Remdamasis pirma išdėstytais argumentais, laikausi nuomonės, jog aplinkybė, kad prieš sudarant sutartį asmeniui padėjo trečiasis asmuo, prekiautojas, pati savaime netrukdo jo priskirti „vartotojui“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 1 dalį.

[9] Šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimą *Vapenik* (C-508/12, EU:C:2013:790, 23 ir 25 punktai) ir 2025 m. balandžio 30 d. Sprendimą *St. Kliment Ohridski Primary Private School* (C-429/24, EU:C:2025:301, 34 punktas).

[10] 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288).

[11] Žr. 2015 m. lapkričio 19 d. Sprendimą *Tarcău* (C-74/15, EU:C:2015:772, 27 punktas) ir 2023 m. birželio 8 d. Sprendimą *YYY (Sąvoka „vartotojas“)* (C-570/21, EU:C:2023:456, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Žr., be kita ko, 2025 m. balandžio 30 d. Sprendimą *St. Kliment Ohridski Primary Private School* (C-429/24, EU:C:2025:301, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[12] Žr. 2015 m. rugsėjo 3 d. Sprendimą *Costea* (C-110/14, EU:C:2015:538, 21 punktas). Pagal analogiją taip pat žr. 2020 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Personal Exchange International* (C-774/19, EU:C:2020:1015, 38–40 punktai). Sąvoka „prekiautojas“ taip pat turi būti vertinama objektyviai ir taikant bendrą funkcinio kriterijaus vertinimą, kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgiant į tai, ar sutartiniai santykiai atsirado vykdant jo profesinę veiklą (žr. 2018 m. spalio 4 d. Sprendimą *Kamenova* (C-105/17, EU:C:2018:808, 37 punktas).

[13] Žr. 2025 m. gegužės 8 d. Sprendimą *Pielatak* (C-410/23, EU:C:2025:325, 41 ir 42 punktai) ir 2023 m. kovo 9 d. Sprendimą *Wurth Automotive* (C-177/22, EU:C:2023:185, 27 punktas).

[14] Žr. 2015 m. rugsėjo 3 d. Sprendimą *Costea* (C-110/14, EU:C:2015:538, 22 ir 23 punktai).

[15] Žr. 1993 m. sausio 19 d. Sprendimą *Shearson Lehman Hutton* (C-89/91, EU:C:1993:15, 18 punktas) ir 2024 m. gruodžio 5 d. Sprendimą *Guldbrev* (C-379/23, EU:C:2024:1002, 38 punktas).

[16] 2015 m. rugsėjo 3 d. Sprendime *Costea* (C-110/14, EU:C:2015:538) Teisingumo Teismas konstatavo, kad „net jei būtų manoma, kad advokatas turi aukšto lygio specialių žinių“, toks asmuo gali būti laikomas vartotoju, jei sudaro sutartį, kuri nepatenka į jo profesinės veiklos sritį (žr. 26 ir 27 punktus).

31. Kalbant apie kitas 2 straipsnio 7 punkto sąlygas [17], kurias reikia nagrinėti kartu, direktyvos nuostatomis, susijusiomis su nuotolinės prekybos sutartimis, siekiama išvengti situacijos, kai naudojant nuotolinio ryšio priemones sumažėtų vartotojui pateikiamos informacijos, visų pirma susijusios su šios direktyvos 6 straipsnyje nurodytais duomenimis, kurie yra itin svarbūs vartotojui [18].

32. Kaip nurodyta Direktyvos 2011/83 20 konstatuojamojoje dalyje, sąvoka „nuotolinė sutartis“ neturėtų apimti tų atvejų, kai dėl sutarties buvo deramasi prekiautojo prekybai skirtose patalpose, o sutartis buvo galutinai sudaryta naudojantis nuotolinio ryšio priemonėmis, taip pat atvejų, kai sutartis buvo inicijuota naudojant nuotolinio ryšio priemones, bet galutinai sudaryta prekiautojo prekybai skirtose patalpose. Be to, toje pačioje konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, kad organizuotos nuotolinės pirkimo–pardavimo ar paslaugų teikimo sistemos sąvoka turėtų apimti trečiosios šalies, kuri nėra prekiautojas, valdomas pirkimo–pardavimo ar paslaugų teikimo sistemas, pavyzdžiui, interneto platformas, kuriomis naudojasi prekiautojas. Vis dėlto ši sąvoka neapima svetainių, kuriose pateikiama informacija tik apie prekiautoją, jo prekes ir (arba) paslaugas bei nurodomi prekiautojo kontaktiniai duomenys [19].

33. Nagrinėjamu atveju (su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), atrodo, kad architektas, į kurį vartotoja kreipėsi pagalbos sudarydama sutartį ir rengdama projektus, kreipėsi į *Eisenberger*, prašydamas atsiųsti pasiūlymą. Vėliau iš bylos medžiagos matyti, kad architektas abiem šalims elektroniniu paštu išsiuntė sutarties projektą, kuriame nebuvo jokios informacijos apie vartotojo teisę atsisakyti sutarties [20]. Taigi *Eisenberger* pasirašė sutartį be pakeitimų ir išsiuntė ją vartotojai, o ji pasirašytą sutartį grąžino paprastu paštu. Atrodo, kad šie faktiniai duomenys patvirtina, jog sutartis buvo sudaryta tik nuotolinio ryšio priemonėmis, prekiautojui ir vartotojai fiziškai kartu nedalyvaujant. Kita vertus, byloje nėra jokių duomenų apie prekiautojo įdiegtą organizuotą nuotolinę pirkimo–pardavimo ar paslaugų teikimo sistemą, pavyzdžiui, apie tai, ar būtent prekiautojas paskatino sudaryti sutartį nuotolinio ryšio priemonėmis.

34. Taigi galima daryti išvadą, kad architektas tik leido vartotojai susirinkti informaciją apie sutarties dalyką, tačiau nesiderėjo nė su viena iš šalių ir nepateikė vartotojai Direktyvos 2011/83 6 straipsnyje nurodytos informacijos. Panašioje byloje Teisingumo Teismas nusprendė, kad tuo atveju, jei šios sąlygos tenkinamos, nagrinėjama sutartis gali būti laikoma „nuotolinės prekybos sutartimi“ [21].

[17] Dėl kitų sąlygų žr. šios išvados 23 punktą.

[18] Žr. 2019 m. sausio 23 d. Sprendimą *Walbusch Walter Busch* (C-430/17, EU:C:2019:47, 35 ir 36 punktai) ir 2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *BMW Bank ir kt.* (C-38/21, C-47/21 ir C-232/21, EU:C:2023:1014, 169 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[19] Šiuo klausimu žr. Komisijos pranešimą „Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/83/ES dėl vartotojų teisių aiškinimo ir taikymo gairės“ (OL C 525, 2021, p. 1). Visų pirma 4.1 skyriuje pateikiami pavyzdžiai, kurie yra naudingi siekiant geriau suprasti nuotolinės sutarties apibrėžtį ir, be kita ko, organizuotos nuotolinės pirkimo–pardavimo ar paslaugų teikimo sistemos sąvoką. Pavyzdžiui, kai prekiautojas išimties tvarka sudaro sutartį su vartotoju elektroniniu paštu arba telefonu po to, kai pats vartotojas su juo susisiekė, tai neatitinka nuotolinės prekybos sutarties apibrėžties. Priešingai, jei prekiautojas skatina naudoti elektroninį paštą arba telefoną kaip priemonę sutarčiai su vartotoju sudaryti, tai laikoma nuotoline sutartimi, kuriai atitinkamai taikoma Direktyva 2011/83.

[20] Vis dėlto negalima daryti išvados, kad vartotoja turėjo galimybę pateikti architektui klausimų dėl sutarties turinio, kad išsklaidytų bet kokį netikrumą dėl savo sutartinio įsipareigojimo su prekiautoju apimties.

[21] Žr. 2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *BMW Bank ir kt.* (C-38/21, C-47/21 ir C-232/21, EU:C:2023:1014, 171 punktas). Dėl išsamumo pažymėtina, kad byla buvo susijusi su atveju, kai „rengdamasis sudaryti sutartį su prekiautoju vartotojas fiziškai atvyko pas tarpininką, veikiantį prekiautojo vardu arba jo naudai, tačiau šis tarpininkas tik leido vartotojui susirinkti informaciją apie sutarties dalyką ir prireikus priimti bei perduoti prekiautojui vartotojo prašymą, nesiderėjęs su juo ir nepateikęs jam šios direktyvos 6 straipsnyje nurodytos informacijos“. Vis dėlto to sprendimo 170 punkte Teisingumo Teismas atmetė galimybę sutartį kvalifikuoti kaip nuotolinės prekybos sutartį, jeigu prieš ją sudarant vartotojas fiziškai atvyko pas tarpininką, veikiantį prekiautojo vardu arba jo naudai, ir galėjo pateikti šiam tarpininkui klausimų bei gauti Direktyvos 2011/83 6 straipsnyje nurodytą informaciją.

35. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad, nacionaliniam teismui patikrinus, ar įvykdytos keturios su nuotolinės sutarties apibrėžtimi susijusios sąlygos [22], tokia sutartis, kokią sudarė *Eisenberger* ir atsakovė, gali būti laikoma „nuotoline sutartimi“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 7 punktą, su atitinkamai atsirandančia galimybe atsisakyti sutarties pagal tos pačios direktyvos 9 straipsnio 1 dalį.

B. Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

36. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar tuo atveju, kai šalys, naudodamosi tik nuotolinio ryšio priemonėmis, sudaro susitarimą dėl papildomų paslaugų, palyginti su paslaugomis, numatytomis sutartyje, kuri nėra nuotolinės prekybos sutartis, šis susitarimas yra nuotolinės prekybos sutartis, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 7 punktą.

37. Pirmiausia reikėtų pažymėti, kad šis klausimas yra svarbus tik tuo atveju, jei į pirmuosius du klausimus būtų atsakyta, kad pradinė sutartis negali būti laikoma „nuotoline sutartimi“. Vis dėlto pateiksiu tik kelias pastabas.

38. Manau, kad nuotolinės sutarties apibrėžties sąlygos gali būti taikomos ir vėlesniam papildomam susitarimui [23], tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Iš tikrųjų, sudarius sutartį ir įrengus pastolius, *Eisenberger* elektroniniu paštu išsiuntė JK papildomą pasiūlymą dėl dviejų papildomų pastolių įrengimo. Vartotoja pasirašė pasiūlymą ir išsiuntė jį elektroniniu paštu.

39. Tiesa, kad, kaip nurodyta Direktyvos 2011/83 14 konstatuojamojoje dalyje [24] ir 3 straipsnio 5 dalyje [25], nacionalinei sutarčių teisei nedaromas poveikis tiek, kiek sutarčių teisės aspektai nėra reglamentuojami šia direktyva.

40. Darytina išvada, kad sutarčių teisės aspektai, kaip antai papildomo susitarimo pobūdis, kurio nereglamentuojama Direktyva 2011/83, turėtų būti reglamentuojami nacionalinėje teisėje.

41. Remdamasis šiais argumentais, kadangi pagrindinė sutartis gali būti kvalifikuojama kaip nuotolinės prekybos sutartis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti papildomo susitarimo pobūdį.

[22] Dėl keturių nuotolinės prekybos sutarties sąlygų žr. šios išvados 23 punktą.

[23] Siekiant išsamumo, laikausi nuomonės, kad sutartis šioje byloje yra papildanti, bet ne „papildoma“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/83 2 straipsnio 15 punktą, nes, remiantis bylos medžiaga, architektas ir *Eisenberger* nesudarė jokio susitarimo, kai buvo papildyta pradinė sutartis. Iš tiesų pagal šį straipsnį „papildoma sutartis – sutartis, pagal kurią vartotojas įsigyja prekes ar paslaugas, susijusias su nuotolinės prekybos sutartimis ar su ne prekybai skirtose patalpose sudarytomis sutartimis; tas prekes tiekia, o paslaugas teikia prekiautojas ar trečioji šalis, kuri remiasi susitarimu su prekiautoju“. Pažymiu, kad *Eisenberger* pagrindinę sutartį pritaikė prie konkrečių poreikių, kylančių dėl sutartyje numatytų prekių ar paslaugų tiekimo ar teikimo, sudarydamas susitarimą, papildantį sutarties dalyką, todėl šis susitarimas yra integruotojo, o ne papildančio pobūdžio.

[24] 14 konstatuojamoji dalyje nurodyta: „šia direktyva neturėtų būti daromas poveikis nacionalinei sutarčių teisei tiek, kiek sutarčių teisės aspektai nėra reglamentuojami šia direktyva. Todėl taikant šią direktyvą neturėtų būti daromas poveikis nacionalinei teisei, reglamentuojančiai, pavyzdžiui, sutarties sudarymą ar galiojimą (pvz., nesutikimą). Analogiškai, šia direktyva taip pat neturėtų būti daromas poveikis nacionalinei teisei, kiek tai susiję su bendrosiomis sutartinėmis teisių gynimo priemonėmis, valstybės ekonomiką reglamentuojančiomis taisyklėmis, pavyzdžiui, taisyklėmis dėl pernelyg didelių ir lupikiškų kainų, ir taisyklėmis dėl neetiškų teisinių sandorių“.

[25] 3 straipsnio 5 dalyje numatyta: „[š]ia direktyva nedaroma įtaka nacionalinei bendrajai sutarčių teisei, pavyzdžiui, sutarties galiojimą, sudarymą arba poveikį reglamentuojančioms taisyklėms, tiek kiek bendrosios sutarčių teisės aspektai nėra reglamentuojami šia direktyva“.

C. Dėl ketvirtojo prejudicinio klausimo

42. Ketvirtuoju klausimu Teisingumo Teismui suteikiama galimybė patikslinti su pagrindinėje byloje nagrinėjama byla susijusias Direktyvos 2011/83 nuostatas dėl teisės atsisakyti sutarties.

43. Iš pradžių reikia paminėti, kad, kalbėdamas apie bylą dėl ne prekybai skirtose patalpose sudarytų sutarčių, kurios reglamentuojamos Direktyva 2011/83, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad šios direktyvos 14 straipsnio 4 dalies a punkto i papunktis ir 5 dalis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos vartotojas atleidžiamas nuo bet kokios pareigos mokėti už paslaugas, jeigu atitinkamas prekiautojas jam nepateikė 14 straipsnio 4 dalies a punkto i papunktyje nurodytos informacijos ir šis vartotojas pasinaudojo teise atsisakyti sutarties po jos įvykdymo. Taip yra dėl to, kad „esminė svarba <...> pagal Direktyvą 2011/83 suteikiama ikisutartinei informacijai apie teisę atsisakyti ne prekybai skirtose patalpose sudarytų sutarčių“ [26].

44. Vis dėlto Teisingumo Teismas, remdamasis byla, susijusia su Direktyvos 2008/48 [27] dėl vartojimo kredito sutarčių nuostatomis, išaiškino, kad „visiškai įvykdžius kredito sutartį teisė atsisakyti sutarties išnyksta“ [28]. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas tvirtino: „kadangi sutarties vykdymas yra natūralus sutartinių prievolių išnykimo mechanizmas, <...> vartotojas nebegali pasinaudoti teise atsisakyti sutarties <...> po to, kai šalys visiškai įvykdo kredito sutartį ir dėl to nustoja galioti iš šios sutarties kylančios tarpusavio prievolės“ [29].

45. Nagrinėjama byla suteikia įdomią direktyvos nuostatų taikymo perspektyvą, kurioje derinami skirtingi tarpusavyje susiję apsaugos aspektai. Viena vertus, tai yra būtina ir privaloma vartotojo apsauga subtiliu momentu iki sutarties sudarymo, todėl reikia sustiprinti nuostatas, kuriomis vartotojui suteikiama papildomų teisių, jei prekiautojas nepateikė svarbios informacijos, t. y. nagrinėjamu atveju – sutarties atsisakymo termino pratęsimas iki vienų metų [30]. Kita vertus, yra būtinybė, kad Sąjungos teisė, atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, nebūtų palanki piktnaudžiavimui, dėl kurio būtų neproporcingai saugomos vartotojo teisės ir nepagrįstai kenkiama prekiautojui.

46. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar tai, kad vartotojas nurodo, jog atsisakymas grąžinti sumas gali prieštarauti sąžiningumui, jei tenkinamos visos keturios sąlygos: i) negalima konstatuoti, kad prekiautojas informacijos pagal Direktyvos 2011/83 14 straipsnio 4 dalies a punktą vartotojui nepateikė tyčia; ii) prekiautojas suteikė vartotojui paslaugą, kurios dėl faktinių arba ekonominių priežasčių neįmanoma grąžinti; iii) vartotojas nuolat naudojasi suteikta paslauga arba pasinaudojo visa paslaugos suteikiama verte ir iv) vertės atlyginimas nėra neproporcingai didelis.

47. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar, vertinant visas bylos aplinkybes, taigi ir prekiautojo kaltės laipsnį, kai jis nepateikė informacijos, taip pat atlikto darbo rezultatų pobūdį kartu su prašomų priteisti sumų dydžiu, galima atlikti šalių elgesio sąžiningumo principu grindžiamą vertinimą, kuris gali lemti kitokį rezultatą nei tas, kurio tikėjosi vartotoja, t. y. kad jai turi būti atlygintos visos išlaidos, nors ji visapusiškai pasinaudojo sutartyje numatyta paslauga.

[26] 2023 m. gegužės 17 d. Sprendimas *DC (Sutarties atsisakymas po jos įvykdymo)* (C-97/22, EU:C:2023:413, 32 punktas).

[27] 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, 2008, p. 66).

[28] 2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *BMW Bank ir kt.* (C-38/21, C-47/21 ir C-232/21, EU:C:2023:1014, 292 punktas).

[29] 2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *BMW Bank ir kt.* (C-38/21, C-47/21 ir C-232/21, EU:C:2023:1014, 279 punktas).

[30] Žr. Direktyvos 2011/83 10 straipsnį 1 dalį.

48. Pirmiausia reikėtų pažymėti, kad Direktyvoje 2011/83 nėra jokių nuostatų dėl vartotojo piktnaudžiavimo šia direktyva suteiktomis teisėmis. Dėl šios priežasties manau, kad Direktyvos 2011/83 14 straipsnio 4 dalies a punktą ir 5 dalį reikia aiškinti atsižvelgiant į šios direktyvos kontekstą ir tikslus, taip pat į bendruosius piktnaudžiavimo teise ir sąžiningumo principus, visų pirma atsižvelgiant į nagrinėjamai bylai būdingas faktines aplinkybes.

49. Sąjungos teisėje pripažįstamas bendrasis teisės principas, pagal kurį asmenys negali remtis Sąjungos teise sukčiaudami arba piktnaudžiaudami [31]. Piktnaudžiavimas teisėmis, kaip bendrasis Europos sutarčių teisės principas, turi būti aiškinamas atsižvelgiant į sąžiningumo principą, kuris, kaip žinoma, atlieka teisių įgyvendinimo ribojimo funkciją, t. y. yra teisėta naudotis teisėmis, jeigu toks naudojimasis atitinka pačių teisių tikslą ir nedaro neproporcingos žalos kitai šaliai. Iš to darytina išvada, kad naudojimasis teise niekada negali būti neribotas, nes jam taikoma vadinamoji funkcinė riba – tikslo, dėl kurio ši teisė buvo įtraukta į teisės sistemą, paisymas.

50. Be to, reikia dar kartą priminti, kad pačia direktyva nedaromas poveikis „nacionalinei sutarčių teisei tiek, kiek sutarčių teisės aspektai nėra reglamentuojami šia direktyva“, ir kad „šia direktyva taip pat neturėtų būti daromas poveikis nacionalinei teisei, kiek tai susiję su bendrosiomis sutartinėmis teisių gynimo priemonėmis“ [32].

51. Pagal suformuotą jurisprudenciją, siekiant įrodyti piktnaudžiavimo faktą, reikia, kad egzistuotų du elementai – objektyvusis ir subjektyvusis [33]. Kiek tai susiję su objektyviuoju elementu, būtina nustatyti, kad, nors formaliai Sąjungos teisės normose nustatytos sąlygos buvo įvykdytos, šiose teisės normose numatytas tikslas nebuvo pasiektas. Kalbant apie subjektyvųjį elementą, pažymėtina, kad jis gali būti laikomas egzistuojančiu, kai nustatoma, kad ketinama įgyti iš Sąjungos teisės kylantį pranašumą dirbtinai sukuriant sąlygas, būtinas jam įgyti.

52. Savo analizėje daugiausia dėmesio skirsiu objektyviajam elementui, nes, kiek tai susiję su subjektyviuoju elementu, tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis nacionalinėmis taisyklėmis dėl įrodinėjimo pareigos ir visais turimais duomenimis, galės nustatyti, ar sandoriu buvo siekiama gauti nepagrįstą pranašumą taikant Sąjungos teisę [34].

53. Kalbant apie objektyvųjį nesąžiningos praktikos įrodinėjimo elementą, Direktyva 2011/83 siekiama užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį, suteikiant vartotojams tam tikras teises, visų pirma susijusias su nuotolinės prekybos sutartimis arba sutartimis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose, įskaitant teisę atsisakyti sutarties [35].

54. Direktyvoje nustatytos tam tikros prekiautojo pareigos, visų pirma susijusios su informacija, kuri turi būti pateikta vartotojui prieš sudarant sutartį. Sąjungos teisės aktų leidėjas siekia išvengti situacijos, kai naudojant nuotolinio ryšio priemones sumažėtų vartotojui pateikiamos informacijos [36].

[31] Žr., be kita ko, 1998 m. gegužės 12 d. Sprendimą *Kefalas ir kt.* (C-367/96, EU:C:1998:222, 20 punktas). Be to, „[Sąjungos] teisės aktų taikymas negali būti išplėstas tiek, kad apimtų <...> sandorius, sudarytus turint vienintelį tikslą – piktnaudžiaujant pasinaudoti [Sąjungos] teisėje numatytomis lengvatomis“; žr. 2006 m. vasario 21 d. Sprendimą *Halifax ir kt.* (C-255/02, EU:C:2006:121, 69 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[32] Žr. Direktyvos 2011/83 14 konstatuojamąją dalį, 3 straipsnio 5 dalį ir šios išvados 39 punktą.

[33] Žr. 2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Emsland-Stärke* (C-110/99, EU:C:2000:695, 52 ir 53 punktai) ir 2014 m. kovo 13 d. Sprendimą *SICES ir kt.* (C-155/13, EU:C:2014:145, 31 punktas).

[34] Šiuo klausimu žr. 2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Emsland-Stärke* (C-110/99, EU:C:2000:695, 58 punktas) ir 2006 m. vasario 21 d. Sprendimą *Halifax ir kt.* (C-255/02, EU:C:2006:121, 81 punktas).

[35] Žr. 2019 m. sausio 23 d. Sprendimą *Walbusch Walter Busch* (C-430/17, EU:C:2019:47, 33 ir 35 punktai).

[36] Ten pat.

55. Atsižvelgiant į tai, kad prieš sudarant nuotolinės prekybos sutartį vartotojui teikiama informacija yra labai svarbi, sutarties atsisakymo, kuris reglamentuojamas 14 straipsnyje, kiek tai susiję su vartotojų pareigomis, tikslas – suteikti vartotojui galimybę atšaukti savo sprendimą, jei po sutarties sudarymo jis mano, kad ši sutartis nebeatitinka jo poreikių, ir dėl to atsisakyti sutarties [37].

56. Vis dėlto, jei prekiautojas nepateikia informacijos apie teisę atsisakyti sutarties, pagal Direktyvos 2011/83 14 straipsnio 4 dalies a punkto i papunktį vartotojas neturi patirti jokių išlaidų. Be to, pagal 14 straipsnio 5 dalį „[v]artotojas, naudodamasis teise atsisakyti sutarties, neprisiima jokios atsakomybės“. Šiomis aplinkybėmis Sąjungos teisės aktų leidėjas 14 straipsnio 4 ir 5 dalimis siekė *nubausti* prekiautoją, neįvykdžiusį jam tenkančių informavimo pareigų, kad būtų užtikrintas aukštas vartotojų apsaugos lygis [38].

57. Vis dėlto reikia išsamiau išnagrinėti direktyvos tikslus.

58. Kaip nurodyta 4 konstatuojamojoje dalyje, Direktyva 2011/83 siekiama skatinti teisingą pusiausvyrą tarp aukšto lygio vartotojų apsaugos ir įmonių konkurencingumo. Šiuo klausimu, mano nuomone, tai, kas nurodyta Direktyvos 2011/83 4 konstatuojamojoje dalyje, yra susiję su šios direktyvos 50 konstatuojamąja dalimi, pagal kurią, viena vertus, vartotojas turėtų turėti galimybę pasinaudoti teise atsisakyti sutarties net tuo atveju, kai jis paprašė, kad paslaugos būtų teikiamos dar nepasibaigus sutarties atsisakymo laikotarpiui. Kita vertus, prekiautojui turėtų būti užtikrintas tinkamas atlygis už suteiktas paslaugas [39].

59. Atsižvelgiant į tai, manyti, kad vartotojas gali atsisakyti sutarties po to, kai ji visiškai įvykdyta, ir būti atleistas nuo bet kokios mokėjimo prievolės, prieštarautų šiam tikslui. Tai būtų neproporcinga bendrovės ekonominiams reikalavimams ir dėl to bendrovė galėtų patirti nepagrįstų išlaidų.

60. Pirma išdėstyti argumentai atrodo (dar labiau) pagrįsti, jeigu atsižvelgiama į tam tikrus veiksnius, būdingus šiai bylai: sutartyje nebuvo pateikta informacijos apie teisę atsisakyti sutarties; sutartis buvo nutraukta po to, kai darbai jau buvo atlikti; sutartį parengė prekiautojas (architektas), kuris, kaip matyti iš bylos medžiagos, padėjo vartotojai per visą derybų etapą.

61. Šiomis aplinkybėmis negalima nepastebėti architekto teikiamos pagalbos, kuri, nors ir neturi įtakos vartotojo statusui, mano nuomone, gali turėti įtakos bendram vertinimui. Būtų mažai tikėtina, kad architektas nežinojo apie vartotojos pareigas ir teises, susijusias su jo parengta sutartimi, ir kad jis negalėjo apie tai informuoti vartotojos [40]. Bet kuriuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti architekto įtaką analizei dėl piktnaudžiavimo teise taikymo.

[37] Pagal analogiją žr. 2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Volkswagen Bank ir kt.* (C-33/20, C-155/20 ir C-187/20, EU:C:2021:736, 123 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[38] Pagal analogiją žr. 2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Volkswagen Bank ir kt.* (C-33/20, C-155/20 ir C-187/20, EU:C:2021:736, 124 punktas).

[39] Analogiškai, kalbant apie sutartis dėl prekių, Direktyvos 2011/83 47 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad „kai kurie vartotojai pasinaudoja teise atsisakyti sutarties po to, kai prekėmis pasinaudoja daugiau nei būtina nustatyti prekių pobūdį, savybes ir veikimo būdą. Tokiu atveju vartotojas neturėtų prarasti teisės atsisakyti sutarties, bet turėtų atsakyti už bet kokį prekių vertės sumažėjimą. <...>“

[40] Dėl nevienodo informuotumo tarp architektų ir vartotojų žr. 2019 m. liepos 4 d. Sprendimą *Komisija / Vokietija* (C-377/17, EU:C:2019:562, 77 punktas).

62. Remdamasis šiomis aplinkybėmis, nesutinku su Komisijos pastabomis, kad vien dėl to, jog sutarties buvo atsisakyta per 12 mėnesių laikotarpį, tokia praktika nelaikytina piktnaudžiavimu. Mano nuomone, būtų netikslinga vertinti *tout court* vien tik sutarties atsisakymo sąlygų laikymąsi ir daryti išvadą, kad tai nėra piktnaudžiavimas.

63. Kaip minėta, manyčiau, jog tuo atveju, jei būtų nuspręsta, kad vartotojas gali atsisakyti sutarties, kaip nurodyta Direktyvoje 2011/83, nepatirdamas jokių išlaidų, tai reikštų, kad vartotojų apsaugos tikslas būtų aiškinamas peržengiant šio tikslo ribas. Kita vertus, aiškinant Sąjungos teisės nuostatas, reikia atsižvelgti į pasekmes, kurių gali atsirasti dėl naudojimosi teise atsisakyti sutarties.

64. Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgdamas į teisingą vartotojų apsaugos ir įmonių konkurencingumo pusiausvyrą, kurios siekiama direktyva, esu linkęs manyti, kad naudojimasis teise atsisakyti sutarties turėtų būti apribotas, kad būtų apsaugotos ir prekiautojo prerogatyvos. Priešingu atveju naudojimasis šia teise neatlyginant prekiautojui prieštarautų ne tik teisės atsisakyti sutarties tikslui, bet ir Direktyvos 2011/83 4 konstatuojamojoje dalyje nurodytam tikslui[41].

65. Visų pirma būtina rasti pusiausvyrą tarp griežto vartotoją ginančių nuostatų taikymo, taigi ir vartotojo teisės atsisakyti sutarties dėl informacijos trūkumo subtiliu ikisutartiniu etapu, ir prekiautojo, visiškai įvykdžiusio sutartį vartotojo naudai, teisės gauti atlygį už atliktą darbą. Šią pusiausvyrą, nacionaliniam teismui atlikus patikrą, galėtų padėti atkurti pagrįstos kompensacijos priteisimas[42].

66. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atlikti atitinkamas patikras, visų pirma įvertindamas tai, ar sutartis buvo visiškai įvykdyta, atliktų darbų ir suteiktų paslaugų vertę, architekto, kaip profesionalaus konsultanto, pagalbos įtaką vartotojos ketinimui derėtis, prekiautojo piktnaudžiaujančių veiksmų buvimą pirma nurodytomis sąlygomis ir, jei tas pats teismas nuspręstų, kad buvo piktnaudžiaujama, tinkamą atlygio, kurį vartotoja turi sumokėti prekiautojui už atliktus darbus ir suteiktas paslaugas, dydį.

[41] Šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimą *Messner* (C-489/07, EU:C:2009:502), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad „Direktyvos 97/7 6 straipsnio 1 dalies antrojo sakinio ir 2 dalies nuostatos <...> nedraudžia nustatyti vartotojui pareigą mokėti kompensaciją už šio daikto naudojimą tuo atveju, jeigu jis būtų pasinaudojęs daiktu tokiu būdu, kuris neatitiktų civilinės teisės principų, kaip antai sąžiningumas arba praturtėjimas be pagrindo, su sąlyga, kad nebūtų pakenkta minėtos direktyvos tikslui ir visų pirma teisės atsisakyti sutarties funkcionalumui ir veiksmingumui, o tai turi nustatyti nacionalinis teismas“ (29 punktas).

[42] Kaip nurodyta generalinio advokato G. Pitruzzella išvadoje byloje *YYY (Sąvoka „vartotojas“)* (C-570/21, EU:C:2022:1002), „Sąjungos teisės aktai ir Teisingumo Teismo jurisprudencija plėtojama siekiant didesnės vartotojų apsaugos, tačiau visada užtikrinant pusiausvyrą su kitomis laisvėmis ir galiausiai su veiksmingu bendrosios rinkos veikimu, kartu paliekant pakankamai lankstumo, kad būtų galima aprėpti visas situacijas, kai objektyviai tenkinami apsaugos poreikiai“ (43 punktas).

V. Išvada

67. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Kammergericht* (Berlyno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) pateiktus prejudicinius klausimus:

2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB, 2 straipsnio 7 punktą reikia aiškinti taip:

su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikrins sąlygas, susijusias su nuotolinės sutarties apibrėžtimi, ir nustatys, kad aptariamas asmuo gali būti laikomas vartotoju, darytina išvada, kad nuotolinė sutartis buvo sudaryta ir dėl to taikoma teisė atsisakyti sutarties, net jei prieš sudarant sutartį arba jos sudarymo metu atitinkamai vartotojai padėjo jos paskirtas trečiasis asmuo, prekiautojas.

Tai yra nuotolinės prekybos sutartis, kurios pagal 9 straipsnio 1 dalį galima atsisakyti taip pat esant vienai iš šių sąlygų: i) vartotojo ir paslaugų teikėjo sutartį inicijavo vartotojui padėjęs prekiautojas; ii) vartotojui padėjęs prekiautojas prisidėjo rengiant esmines sutarties turinio dalis prieš sudarant sutartį.

Nustačius, kad pagrindinė sutartis yra nuotolinės prekybos sutartis, papildomas susitarimas taip pat laikytinas nuotolinės prekybos sutartimi, tačiau tai dar turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į tai, ar šis papildomas susitarimas atitinka nuotolinės prekybos sutarties apibrėžties sąlygas ir nepažeidžia nacionalinių taisyklių dėl papildomo susitarimo galiojimo ir poveikio.

Direktyvos 2011/83 14 straipsnio 4 dalies a punktą ir 5 dalį reikia aiškinti taip:

vartotojas, pasinaudojęs teise atsisakyti sutarties po to, kai sutartis buvo įvykdyta, turi atlyginti prekiautojui jau suteiktos ir negrąžintinos paslaugos vertę nacionalinio teismo nustatytu pagrįstu dydžiu, jeigu, atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, nustatoma, kad vartotojas piktnaudžiavo savo teisėmis.